

Kunnskapsdepartementet

Handlingsplan

Nasjonal handlingsplan for Det europeiske forskningsområdet 2022–24

Nasjonal handlingsplan for Det europeiske forskningsområdet 2022–24

Innhold

1 Innledning	4
1.1 Norsk tilnærming og forankring	6
1.1.1 Mål om økte FoU-investeringer	6
1.1.2 Monitorering	7
1.1.3 Norske deltakere og aktører	7
1.2 Struktur i handlingsplanen og oppdatering	8
2 Mål og tiltak for god norsk oppfølging av ERA-tiltak	10
2.1 Mål for norsk deltakelse i ERA-tiltak	12
1. Åpen forskning, data og forskningsinfrastruktur	13
2. Reform i vurderingssystemer for forskning, forskere og institusjoner	16
3. Forskerkarrierer, likestilling og akademisk frihet	17
4. Samfunnsoppdrag og partnerskap som virkemidler for omstilling	21
5. Omstilling i energisystemer, næringsliv og arbeidsliv	24
6. Bruk av forskning og innovasjon og innbyggerinvolvering	26
7. Utvikling i universitets- og høyskolesektoren i tråd med ERA og synergier med Det europeiske utdanningsområdet	28
8. Regionale økosystemer for innovasjon	30
9. Økt tilgang på fremragende forskning i hele Europa	30
10. Internasjonalt samarbeid	31
11. Monitorering av utviklingen i ERA	32
12. Støtte til nasjonale reformer og investeringer	33
3 Mot en ny ERA-politikkagenda 2025–27	34
Vedlegg 1: Metoder for iverksettelse av ERA politikkagenda 2022-24 og leveranser på europeisk nivå	36
Vedlegg 2: ERA politikkagenda 2022–24 – ansvarlige og tilknyttede institusjoner for norsk deltakelse i ERA-tiltak	44

1 Innledning

Det europeiske forskningsområdet – European Research Area (ERA) – ble lansert av EU i 2000 for å styrke europeisk samarbeid om forskningspolitikk. ERA innebærer mål om å forsterke forsknings- og teknologibasen i Europa gjennom å utvikle et indre marked for kunnskap. Fri bevegelse av forskere, kunnskap og teknologi skal gi økt konkurransekraft, inkludert i næringslivet. Norge har deltatt i utviklingen av ERA fra starten av. Norges samarbeid med EU om ERA skjer på bakgrunn av EØS-avtalen og deltakelsen i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon.

EU initierte i 2018 en fornyet satsing på ERA. Denne ble konkretisert i 2021 i form av en [pakt for forskning og innovasjon](#) i Europa og en første [politikkagenda for ERA](#) for perioden 2022–24 med 20 ERA-tiltak. Norge har deltatt aktivt i arbeidet med nye ERA og har støttet en revitalisering av det felleseuropeiske forskningsområdet.

Denne handlingsplanen omhandler norsk oppfølging av den nye satsingen på ERA. Norge sluttet seg i juni 2022 til 17 av de 20 ERA-tiltakene, og har nylig sluttet seg til ytterligere ett tiltak og to deltiltak. ERA-tiltakene vil være under iverksettelse frem mot slutten av 2024. Handlingsplanen angir tiltak for god norsk oppfølging og utnyttelse av ERA-tiltakene. Gjennom en koordinert og aktiv oppfølging skal Norge bidra til felleseuropeisk

utvikling i tråd med prioriteringene for nye ERA, og samtidig sikre at deltakelsen bidrar til å styrke det norske forsknings- og innovasjonssystemet.

Handlingsplanen er etablert på bakgrunn av Norges [strategi for deltakelse i Horisont Europa og ERA](#), som signaliserer høye ambisjoner for norsk deltakelse i ERA, og et tiltak i kapittel 5 om Et forskningssystem i balanse i [langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023–2032](#) (LTP)¹. De overordnede målene og tematiske prioriteringene i langtidsplanen samsvarer godt med prioriteringene for ERA. Handlingsplanen skal bidra til å koordinere virkemidlene i det norske forskningssystemet og det europeiske, med sikte på størst mulig samlet effekt av ressursene som investeres.

Handlingsplanen er utarbeidet av Kunnskapsdepartementet i samarbeid med departementene, særlig Nærings- og fiskeridepartementet, Olje- og energidepartementet og Klima- og miljødepartementet, samt Norges forskningsråd. Handlingsplanen er forelagt departementsfellesskapet i Departementenes forskningsutvalg (DFU)/EØS Spesialutvalg for forskning.

¹ LTP, 5.5 Tiltak: Regjeringen vil sikre god, norsk oppfølging av den forsterkede satsingen på et europeisk forskningsområde og vurdere et nasjonalt veikart for norsk oppfølging av aktuelle ERA-tiltak.

Kontekst og bakgrunn – fornyet satsing på ERA

Arbeidet med ERA har gått i ulike faser. Det har vært en særlig oppmerksomhet om behovet for å redusere fragmentering og utvikle kritisk masse i forskningssatsingene i Europa, og å øke effektiviteten i de nasjonale forsknings- og innovasjonssystemene i møtet med felles samfunnsutfordringer.

EUs nye satsing på ERA er basert på analyser og forslag i Kommisjonens [melding om ERA](#) fra 2020. Pakten for forskning og innovasjon er basert på denne. Den omfatter prinsipper og verdier for forskning og innovasjon i Europa og 16 områder for ERA-tiltak og samarbeid. Pakten har et perspektiv frem mot 2030 og skal følges opp av rullerende, treårige politikkagendaer med ERA-tiltak innenfor de rammene pakten etablerer.

I den nye satsingen skal ERA gjøres mer synlig, mer effektivt og mer relevant. For den første ERA-politikkagendaen for 2022-24 er det lagt til grunn at et ERA-tiltak skal ha tilslutning fra minst halvparten av medlemslandene for at det skal iverksettes. ERA dreies nå mer mot felles utfordringer og behov, primært knyttet til grønt og digitalt skifte, og involvering av samfunnet, men tar også med seg tidligere prioriteringer. Det indre markedet for kunnskap skal herunder videreutvikles og forbedres, inkludert på områder som forskerkarrierer, forskningsinfrastruktur, åpen forskning, kunnskapsoverføring og internasjonalt samarbeid utenfor EØS. Det skal også utvikles bedre forbindelser mellom ERA og politikk for henholdsvis høyere utdanning og industri- og næringspolitikk. Deltakelsen fra hele Europa skal styrkes. Målet om at forskning og utvikling skal utgjøre 3 prosent av BNP videreføres.

1.1 Norsk tilnærming og forankring

Det europeiske samarbeidet om ERA legger et grunnlag for felles aktiviteter, gjensidige tilpasninger og harmonisering, basert på frivillighet. ERA styrker også nasjonal politikk gjennom gjensidig læring og utveksling av god praksis. Ved å delta i ERA-samarbeidet bidrar dessuten Norge til utvikling av ny politikk og nye prioriteringer på europeisk nivå.

Norsk interesse for deltakelse i de nye ERA-tiltakene er avklart gjennom faglige vurderinger og diskusjoner med departementer, virkemiddelapparatet og sektorene om forslag til ERA-tiltak. Prosessen har vist at politikkagendaen for ERA er en bred forskningspolitisk agenda som treffer mange aktuelle norske forskningspolitiske prioriteringer, prosesser og behov, ikke minst de som er identifisert i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning.

Norsk iverksettelse av ERA-tiltak vil innebære deltakelse i aktiviteter på europeisk nivå og gjennomføring av nasjonale aktiviteter. Følgende legges til grunn for norsk deltakelse i iverksettelsen av ERA-tiltak:

Utviklingsfokus: Norge har allerede aktiviteter på nasjonalt nivå og/eller deltar i europeiske aktiviteter som er relevante for iverksettelse av flere av ERA-tiltakene. Norge vil prioritere aktiviteter som kan forsterke nasjonal politikk og bidra til ny utvikling på europeisk nivå i tråd med norske interesser.

På- og medvirkning: ERA-tiltakene gir en mulighet til å være med på å forme generelle rammebetingelser og tiltak for kunnskapssamarbeid i Europa og også innhold i rammeprogrammet

for forskning og innovasjon og andre EU-programmer, som utdanningsprogrammet. Disse mulighetene skal utnyttes.

Koblinger til nasjonale tiltak og synergier med disse: Felles ERA-prioriteringer bidrar til at rammebetingelser og tiltak for forskning og innovasjon i Europa konvergerer, noe som fremmer europeisk samarbeid om forskning og innovasjon. Norske aktører blir dessuten stadig mer integrert i det europeiske kunnskapssamarbeidet. Det er derfor viktig at norsk deltakelse i ERA-tiltak aktivt integreres i den nasjonale politikikutviklingen.

Nytt i den forsterkede satsingen på ERA er en sterkere involvering av representative organisasjoner innenfor forskning og innovasjon. ERA skal også nå bedre ut til institusjonene, forskerne og innovatørene. Det legges dessuten vekt på koordinering og samarbeid mellom det regionale, nasjonale og europeiske nivået i iverksettelsen av tiltakene. Disse forholdene skal ivaretas også i den norske oppfølgingen av ERA-tiltakene.

1.1.1 Mål om økte FoU-investeringer

Fra EUs side legges det vekt på at medlemslandene bør prioritere investeringer og reformer som bidrar til ERA-prioriteringene, som grønt og digitalt skifte, og gir nødvendige betingelser og støtte for økte investeringer i forskning og innovasjon i næringslivet. I tillegg til at EU viderefører sitt mål om at forskning og utvikling skal utgjøre 3 prosent av BNP, oppfordres medlemslandene i pakten til også å vurdere delmål, som å øke offentlige utgifter til FoU til 1,25 prosent av BNP

og å øke investeringene i tverrnasjonale F&I-programmer og -initiativer til 5 prosent av offentlige FoU-investeringer.

Norge har også et mål om at FoU skal utgjøre 3 prosent av BNP. Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning slår fast på at forskning og utvikling i næringslivet skal utgjøre 2 prosent av BNP innen 2030. Denne planen lanserer ikke nye ressursmål, men vil særlig ha en oppmerksomhet omkring 2-prosentmålet i oppfølgingen av ERA-tiltak, inkludert gjensidig læring knyttet til investeringer i forskning og innovasjon og reformer – jf. ERA-tiltak 20².

1.1.2 Monitorering

Iverksettelsen av nye ERA skal monitoreres – jf. ERA-tiltak 19. Kunnskapsdepartementet vil bidra til den overordnede monitoreringen i EU. Dette innbefatter alle nasjonale aktiviteter og tiltak som bidrar til ERA, og ikke bare ERA-tiltakene. Kunnskapsdepartementet vil også legge til rette for monitorering av norsk iverksettelse av ERA-tiltakene, både gjennom den overordnede monitoreringen av ERA og egne nasjonale aktiviteter om nødvendig.

Norske investeringer i tverrnasjonalt samarbeid, særlig knyttet til forskningsinfrastrukturer, felles

F&I-programmer og partnerskap i Horisont Europa, skal følges. ERA-relaterte aktiviteter i sektorene må inngå i ERA-monitoreringen.

1.1.3 Norske deltakere og aktører

Fra norsk side vil det i hovedsak være Kunnskapsdepartementet, øvrige relevante departementer, Forskningsrådet og Universitets- og høyskolerådet (UHR) som vil være direkte deltakere i EU-prosessene. Norge deltar formelt sett som observatør i iverksettelsen av ERA-tiltak, men vil i praksis delta på linje med deltakere fra medlemsland. Sektorene vil kunne være involvert både gjennom aktiviteter på nasjonalt nivå og gjennom europeiske medlemsorganisasjoner.

Kunnskapsdepartementet koordinerer den norske iverksettelsen av ERA-tiltak. Ansvarlig institusjon for hvert ERA-tiltak vil ha et hovedansvar for norsk oppfølging, inkludert koordinering, og skal vurdere etablering av nasjonale møteplasser der det er naturlig, inkludert deltakelse fra sektorene.

Ansvarlig institusjon for hvert ERA-tiltak er angitt i del 2 i planen. **Vedlegg 2** gir en samlet oversikt over ansvarlige, norske organisasjoner og tilknyttede og aktuelle organisasjoner for norsk deltakelse i iverksettelsen av ERA-tiltak.

² Tiltaket har ikke tilstrekkelig tilslutning p.t., og vil trolig iverksettes på andre måter enn som et ERA-tiltak.

1.2 Struktur i handlingsplanen og oppdatering

Boks 1.1 gir en oversikt over samtlige ERA-tiltak i ERA politikkagenda 2022–24 og status for hvilke tiltak Norge har sluttet seg til. I selve handlingsplanen er tiltakene til dels gruppert noe annerledes med utgangspunkt i tematisk og innholdsmessig nærhet og koblinger til norske prioriteringer og behov.

ERA-tiltakene varierer i innhold og konkretisering. Innhold vil dels kunne utvikles nærmere

som en del av iverksettelsen av et tiltak. Det er mulig å slutte seg til et ERA-tiltak på et senere tidspunkt (hop-on). Det kan også komme til nye ERA-tiltak i perioden.

Handlingsplanen skal derfor være et dynamisk dokument som vil kunne oppdateres ved ny utvikling.

Boks 1.1 Oversikt - ERA-tiltak og norsk deltakelse per 8. mars 2023

Norge sluttet seg 30. juni 2022 til følgende tiltak i ERAs politikkagenda 2022–24 (merknader i kursiv):

Prioriteringsområde 1:

Fordype et indre marked for kunnskap

1. Åpen deling av kunnskap og gjenbruk av forskningsresultater, inkludert gjennom utvikling av en europeisk åpen forskningssky (EOSC)
2. Foreslå et juridisk og regulatorisk rammeverk for opphavsrett og data som er tilpasset forskning
3. Reform av vurderingssystemene for forskning, forskere og institusjoner for å styrke kvalitet, måloppnåelse og resultater og effekter
4. Fremme attraktive og bærekraftige forskerkarrierer, balansert sirkulasjon av talenter og internasjonal, tverrfaglig og tverrsektoriell mobilitet i hele ERA
5. Fremme likestilling og inkludering, med henblikk på [Ljubljanaerklæringen](#)
6. Forsterke ERA gjennom å beskytte akademisk frihet i Europa
7. Oppgradere EUs veiledning om å ta forskningsbasert kunnskap i bruk (kunnskapsvalorisering)
8. Styrke bærekraft, tilgjengelighet og motstandskraft til forskningsinfrastrukturer i ERA
9. Fremme et positivt miljø og like konkurransevilkår for internasjonalt samarbeid basert på gjensidighet

Prioriteringsområde 2:

Gå sammen om utfordringene knyttet til grønt og digitalt skifte og øke samfunnets deltakelse i ERA

10. Gjøre samfunnsoppdrag (missions) og partnerskap i Horisont Europa til vesentlige bidragsytere til ERA
11. Et ERA for grønn energitransformasjon:
 - 11.1 ERA-pilot om grønt hydrogen
 - 11.2 Oppdatering av EUs strategiske energiteknologiplan (SET-planen)
 - 11.3 Forskning og innovasjon for fremtidens arbeidsliv (*norsk tilslutning 12. april 2023*)
12. Akselerere grønn og digital omstilling i sentrale industrielle økosystemer:
 - 12.1 ERA industrielle teknologiveikart
 - 12.2 Teknologiiinfrastrukturer
 - 12.3 Mer industriell forskning og innovasjon fra grunnleggende forskning
 - 12.4 Samfunnstilpasninger til grønn og digital omstilling
13. Bidra til utvikling i institusjoner innenfor høyere utdanning i tråd med ERAs prioriteringer, og i synergi med Det europeiske utdanningsområdet
14. Bringe forskning nærmere innbyggerne:
 - 14.1 Plastikkpirater mot marin forøpling (*Norge deltar som observatør*)
 - 14.2 Europeiske vitenskapsbyer (*norsk tilslutning 12. april 2023*)
 - 14.3 EU Science Media Network (*norsk deltakelse vil vurderes nærmere*)
 - 14.4 Gjensidig læring om å involvere innbyggere i forskning/ERA

Prioriteringsområde 3:

Forsterke tilgang på fremragende forskning og innovasjon i hele EU

15. Bygge opp regionale og nasjonale forsknings- og innovasjonssystemer for å styrke regional/nasjonal eksellense og konkurransekraft (*Tiltaket er ikke formelt etablert enda - ingen norsk tilslutning p.t.*)
16. Forbedre tilgang på fremragende forskning i hele ERA (*Norge deltar som observatør*)
17. Styrke den strategiske kapasiteten til offentlige forskningsutførende organisasjoner i Europa (*norsk tilslutning 12. april 2023*)

Prioriteringsområde 4:

Fremme investeringer i forskning og innovasjon og reformer

18. Legge til rette for nasjonale prosesser og ERA-verktøy som kan bidra til iverksettelse av ERA*
19. Etablere en effektiv monitoreringsmekanisme for ERA
20. Støtte til prioritering, koordinering og retning på investeringer og reformer i forskning og innovasjon

*Tiltak 18 om nasjonale prosesser og ERA-verktøy er i iverksettelsen av ERA politikagenda 2022-24 integrert i tiltak 19 og 20.

2 Mål og tiltak for god norsk oppfølging av ERA-tiltak

Pakten for forskning og innovasjon omfatter fire mål og innsatsområder for ERA-tiltak, som ligger til grunn for ERA politikagendaen 2022–24 og også utgjør hovedinndelingen i denne handlingsplanen:

- Prioriteringsområde 1: Fordype et indre marked for kunnskap
- Prioriteringsområde 2: Gå sammen om utfordringene knyttet til grønt og digitalt skifte og øke samfunnets deltakelse i ERA
- Prioriteringsområde 3: Forsterke tilgang på fremragende forskning og innovasjon
- Prioriteringsområde 4: Fremme investeringer i forskning og innovasjon og reformer

Hovedtyngden av ERA-tiltak faller innenfor de to første områdene. Tidsrammen for iverksettelse er i utgangspunktet perioden 2022–24. ERA-tiltakene vil gjennomføres på noe ulike måter – gjennom etablerte strukturer, egne arbeidsgrupper, prosesser for gjensidig læring, verksteder, møter etc. **Vedlegg 1** gir en oversikt over metoder for iverksettelse av det enkelte ERA-tiltak og planlagte leveranser under hvert tiltak i perioden. Kommisjonen har også utarbeidet egne [flak](#) som gir mer informasjon om det enkelte ERA-tiltak.

2.1 Mål for norsk deltakelse i ERA-tiltak

Det er fire overordnede mål for norsk deltakelse i ERA-tiltak i perioden 2022-24:

1. Deltakelsen skal bidra til en positiv utvikling av ERA, i tråd med norske interesser.
2. Deltakelsen skal styrke det nasjonale forsknings- og innovasjonssystemet, inkludert bedre koblinger mellom forskning og innovasjon og politikk for henholdsvis høyere utdanning og industri og næringsliv.
3. Deltakelsen skal bidra til omstillinger i samfunnet og næringslivet, særlig grønt og digitalt skifte.
4. Deltakelsen skal forsterke eksisterende, norske initiativer og utvikle synergier med disse, særlig langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023–32.

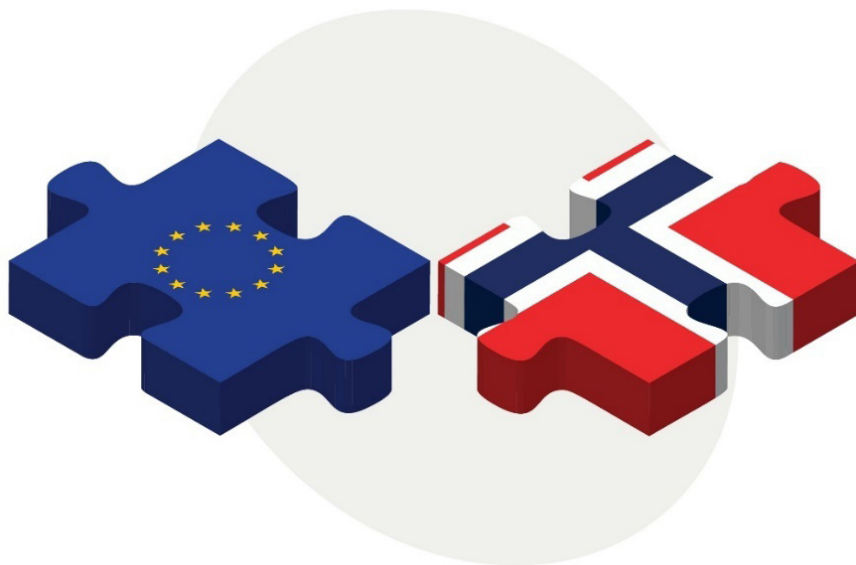
Norsk deltakelse i ERA-tiltak skal særlig ses i sammenheng med langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023–2032 og strategien for norsk deltakelse i Horisont Europa og ERA.

Langtidsplanen har overordnede mål som i stor grad sammenfaller med målene for nye ERA: styrket konkurransekraft og innovasjonsevne, miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft og høy kvalitet og tilgjengelighet i forskning og høyere utdanning. Blant de tematiske prioriteringene er det særlig overlapp med ERA hva

gjelder klima, miljø og energi, muliggjørende og industrielle teknologier og tillit og fellesskap. Samfunnsoppdrag, akademisk frihet, åpen forskning og økt bruk av forskningsbasert kunnskap i samfunnet og næringslivet er prioritert både i ERA politikkagenda 2022–24 og i langtidsplanen.

EU-strategien vektlegger – i tråd med langtidsplanen – bidrag til kvalitet, verdiskaping, bærekraft og omstilling fra den europeiske deltakelsen. Deltakelsen skal dessuten bidra til utvikling av forsknings- og innovasjonspolitikken. Innsatsområdene inkluderer bedre samspill mellom nasjonale og europeiske virkemidler og programmer, styrket internasjonalt samarbeid, økt posisjonering og medvirkning og bedre spredning og bruk av resultater.

Samspill, koordinering og komplementaritet mellom ERA og nasjonale virkemidler følges opp i handlingsplanen. For hvert ERA-tiltak Norge deltar i, er det angitt mer spesifikke mål og nasjonale tiltak for oppfølging og god utnyttelse. Deltakelsen i ERA-tiltak er relevant også for mer spesifikke, nasjonale initiativer. Disse er angitt for det enkelte ERA-tiltak.

Prioriteringsområde 1: FORDYPE ET INDRE MARKED FOR KUNNSKAP

Tiltak under dette prioriteringsområdet faller i hovedsak under Kunnskapsdepartementets sektoransvar. Norges forskningsråd er tilknyttet flere av tiltakene, og har et hovedansvar for ERA-tiltak 4 om forskerkarrierer og -mobilitet. Tiltakene innebærer en videreutvikling av politikk og tiltak på områder hvor det har vært, norsk deltakelse i forrige ERA-periode, som åpen forskning, likestilling og forskningsinfrastrukturer. Akademisk frihet og utenlandsk innblanding er et nytt område i en ERA-sammenheng. Tiltakene er viktige for utvikling av politikk og tiltak for et bedre forskningssystem både på europeisk og nasjonalt nivå.

1. Åpen forskning, data og forskningsinfrastruktur

Både Norge og EU er opptatt av større åpenhet og mer datadeling i forskningen, tilgang til nødvendig forskningsinfrastruktur og oppdatert datainfrastruktur. ERA-tiltakene 1, 2 og 8 kompletterer nasjonale tiltak på vesentlige måter.

ERA-tiltak 1 er rettet mot å videreutvikle og forsterke arbeidet med større åpenhet i forsknin-

gen, både gjennom nasjonale forskningsprogrammer og gjennom utvikling av en ny skyinfrastruktur for forskere – European Open Science Cloud (EOSC). EOSC er et system av forskningsinfrastrukturer og digitale plattformer, og er organisert som et samfinansiert partnerskap i Horisont Europa. EOSC skal gi et taktskifte på tvers av forskningsmiljøer og forskningsinfrastrukturer mot åpen deling og sømløs tilgang til og pålitelig gjenbruk av data og alle andre digitale objekter skapt gjennom forskningsprosesser, for eksempel metoder, protokoller, programvare og publikasjoner. I ERA-tiltak 1 skal EOSC' kjernekomponenter og tjenester implementeres og eksisterende datainfrastrukturer føderes i Europa. Det skal også utvikles et felles rammeverk for utveksling av forskningsdata og kvalitetskontroll av EOSC-ressurser. Norge deltar i EOSC. Norges forskningsråd har som oppgave å mobilisere til deltakelse fra forskningsutførende og tjenesteytende institusjoner nasjonalt.

ERA-tiltak 2 består i å identifisere barrierer for forskning i EUs juridiske og regulatoriske rammeverk for opphavsrett og data, samt å foreslå tiltak for å fjerne barrierene. Målet er et EU/EØS-rettslig data- og opphavsrettsrammeverk som er bedre tilpasset forskning. Dette vil gi bedre tilgang til og gjenbruk av offentlig finansierte forsknings- og innovasjonsresultater (inkludert åpen tilgang) og publiseringer, samt data for forskningsformål.

ERA-tiltak 8 omhandler forskningsinfrastrukturer, som er et sentralt element i forsknings-systemet og utvikles gjennom både nasjonal og europeisk forskningspolitikk. Tiltaket omfatter flere aktiviteter, blant annet en strategisk analyse av det europeiske forskningsinfrastrukturlandskapet, oppdatering av et felleseuropeisk veikart i regi av ESFRI³ for etablering av felleseuropeiske forskningsinfrastrukturer og tiltak for bredere og mer bærekraftig tilgang for alle land til europeisk forskningsinfrastruktur og deres tjenester. Det juridiske grunnlaget for samarbeid mellom land om etablering og drift av forskningsinfrastrukturer i Europa gjennom en egen forordning – ERIC-forordningen⁴ – skal gjennomgås. Samarbeid mellom forskningsinfrastrukturer, datainfrastrukturer og interesser skal styrkes, herunder gjennom EOSC.

Ansvarlig for norsk oppfølging

- Kunnskapsdepartementet

Tilknyttet

- Norges forskningsråd (ERA-tiltak 1 og 8)

Deltakelsen skal:

- styrke og videreutvikle åpen forskning, særlig mer deling, tilgang til og pålitelig gjenbruk av data i forskningsmiljøer og forskningsinfrastrukturer gjennom EOSC
- bidra til et EU/EØS-rettslig data- og opphavsrettsrammeverk som er bedre tilpasset forskning
- bidra til forskningsinfrastrukturer for verdensledende forskning og sikre nasjonale prosesser for god deltakelse og utnyttelse av disse

Norsk relevans/synergier

Norsk deltakelse skal ses i sammenheng med og forsterke:

- langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023–2032, særlig åpen forskning og verdien av data og infrastrukturprioriteringer
- nytt nasjonalt veikart for forskningsinfrastruktur i et internasjonalt og langsiktig perspektiv (sommeren 2023)

³ [European Strategy Forum on Research Infrastructures](#)

⁴ [Council Regulation \(EC\) No 723/2009 of 25 June 2009 on the Community legal framework for a European Research Infrastructure Consortium \(ERIC\)](#)

Tiltak for god norsk oppfølging og utnyttelse

ERA-tiltak 1 – Åpen deling av kunnskap og gjenbruk av forskningsresultater, inkludert EOSC

- implementere tiltakene i Norges forskningsråds policy for åpen forskning i tråd med internasjonal utvikling
- aktivt utnytte det nasjonale EOSC-forum og aktivt mobilisere og koordinere norsk deltakelse i EOSC, inkludert videreføring av støtte til medlemskap i EOSC-stiftelsen for norske institusjoner
- aktiv deltakelse i styringsstrukturen for EOSC
- videreføre virkemiddelet Nasjonal satsning på forskningsinfrastruktur for data-infrastrukturer, innrettet mot EOSC
- ivareta synergier med andre ERA-tiltak, særlig 2, 3, 4, 8, 14 og 19

ERA-tiltak 2 – Opphavsrett og data

- delta aktivt i EUs arbeid med å:
 - øke kunnskapen om effekten av dagens EU-rammeverk for opphavsrett og data på forskning og innovasjon

- foreslå et juridisk og regulatorisk rammeverk for opphavsrett og data i EU/EØS som er tilpasset forskning

- ivareta synergier med andre ERA-tiltak, særlig 1, 3, 4, 7 og 8

ERA-tiltak 8 – Forskningsinfrastrukturer

- aktivt utnytte den nasjonale referansegruppen for forskningsinfrastruktur i Horisont Europa, og mobilisere nasjonale aktører
- aktivt stimulere til synergier med EOSC ved å følge opp ERA tiltak 1 og mobilisere nasjonale aktører
- aktiv deltakelse i ESFRI-samarbeidet og styringsorganene for ESFRI-forskningsinfrastrukturer
- videreføre nasjonal støtteordning for ESFRI-infrastrukturer og kommende prosjekter
- etablere intern møteplass for norske delinfrastrukturer i felles infrastrukturer (ESFRI-noder)
- ivareta synergier med andre ERA-tiltak, særlig 1, 2, 3 og 12.2

2. Reform av vurderingssystemene for forskning, forskere og institusjoner

Forskningsprosessen er i endring og blir stadig mer digital, åpen og samarbeidsorientert med større vekt på kvalitative vurderingsformer, bruk av narrativ CV og mer ansvarlig bruk av kvantitative indikatorer. Tiltak 3 er nytt i en ERA-sammenheng og skal være en pådriver for å videreutvikle vurderingssystemene for forskning, forskere og institusjoner. En avtale om reform av vurderingssystemene er nå signert av en rekke norske og europeiske forskningsinstitusjoner – se boks under. Som et ledd i oppfølgingen av avtalen skal nye kriterier og vurderingsformer utvikles og prøves ut. Ved at nasjonale og tverrnasjonale barrierer for reform også skal kartlegges og følges opp, kobler tiltaket aktør- og myndighetsnivået. Tiltaket er generelt i tråd med norsk politikk og utvikling på feltet, og kan komplettere nasjonale aktiviteter.

Ansvarlig for norsk oppfølging

- Kunnskapsdepartementet

Tilknyttet

- Norges forskningsråd

Deltakelsen skal:

- bidra til utvikling av vurderingsformene for forskere og forskning i Norge, med større vekt på ansvarlig bruk av kvantitative indikatorer og kvalitative vurderingsformer

Norsk relevans/synergier

Norsk deltakelse skal ses i sammenheng med og forsterke:

- oppfølgingen av [strategi for forskerrekuttering og karriereutvikling \(regjeringen.no\)](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/strategi-for-forskerrekruttering-og-karriereutvikling/id2844444/), inkludert ny forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger, og utvikling av rammeverk for karriereveiledning
- arbeidet og nettverket tilknyttet NOR-CAM veileder for vurdering av akademiske karriereløp
- Norges forskningsråds arbeid med videreutvikling av vurdering av søknader og fagevalueringer
- Norges forskningsråds [plan for rekruttering til forskning og tidlig karriere](https://www.forskning.no/plan-for-rekruttering-til-forskning-og-tidlig-karriere/)

Boks 2.1 Koalisjon og avtale for reformer i vurderingssystemene

For å bidra til endring i måten vurderinger av forskning, forskere og institusjoner skjer på, med større vekt på kvalitative vurderinger og åpen forskning, står en «koalisjon av villige» forskningsfinansierende og -utøvende aktører sentralt. Innenfor rammen av koalisjonen er det utviklet en [avtale om reformer](#). Mer enn 350 organisasjoner fra 40 land har deltatt i arbeidet med å utvikle avtalen, og 587 organisasjoner har [undertegnet](#) avtalen per 26. juni 2023. 18

norske institusjoner har undertegnet, inkludert Norges forskningsråd og UHR. Koalisjonen ble 1. desember 2022 formalisert som nettverk gjennom etableringen av 'Coalition for Advancing Research Assessment' (CoARA), som skal støtte og fasilitere iverksettelsen av forpliktelsene i avtalen. I Norge er et tilsvarende arbeid forankret i en veileder for vurdering i akademiske karriereløp utarbeidet av Universitets- og høyskolerådet – [NOR-CAM](#).

Tiltak for god norsk oppfølging og utnyttelse

ERA-tiltak 3 – Reform av vurderingssystemene for forskning, forskere og institusjoner

- aktiv deltagelse i CoARA, blant annet gjennom arbeidsgrupper, og i sentrale europeiske organisasjoner som European University Association (EUA) og Science Europe hvor tematikken diskuteres
- bruke NOR-CAM-nettverket i regi av UHR som virkemiddel for oppfølging av CoARA i Norge og som bidragsyter og inspirator i europeiske og internasjonale fora om forskervurdering
- delta i kartlegging av mulige nasjonale barrierer for reform av vurderingssystemene i regi av ERA Forum
- sikre at en ny forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger ikke medfører barrierer for å arbeide i tråd med NOR-CAM
- stimulere til mer forskning om forskning og effekter av nye former for forskervurderinger
- ivareta synergier med andre ERA-tiltak, særlig 4, 5, 6 og 13

3. Forskerkarrierer, likestilling og akademisk frihet

ERA-tiltakene 4 og 5 om forskerkarrierer og likestilling er en videreføring av tidligere ERA-prioriteringer. Det har vært aktiv norsk deltagelse i de forutgående prosessene. ERA-tiltak 6 om akademisk frihet er nytt, og adresserer temaer hvor det også utvikles politikk og tiltak i Norge.

ERA-tiltak 4 har som mål å forbedre det europeiske indre marked for forskere slik at forskere får mer attraktive og bærekraftige karrierer. Det er fremdeles utfordringer i Europa hva gjelder kompetanse og ferdigheter for økt mobilitet på tvers av sektorer og disipliner og en vellykket forskerkarriere både i og utenfor akademia, herunder arbeidsbetingelser for forskere (forskerprekariatet). Det skal på denne bakgrunn utvikles et nytt europeisk rammeverk for forskerkarrierer: European Framework for Research Careers. Dette skal være en helhetlig tilnærming som skal møte flere utfordringer og rette oppmerksomheten også mot andre sektorer enn akademia.

Den europeiske erklæringen om forskere og retningslinjene for rekruttering av forskere⁵ skal herunder videreutvikles og forenkles. Det skal også utvikles en verktøykasse med tiltak for å fremme attraktive og bærekraftige forskerkarrierer, mangfoldige karriereveier, balansert talentsirkulasjon og internasjonal, tverrfaglig og tverrsektoriell mobilitet i ERA. Dette inkluderer et europeisk kompetanserammeverk for forskere, en ERA talentplattform basert på EURAXESS (assistanse til mobile forskere) og monitorering av forsknings- og innovasjonskarrierer gjennom et Research and Innovation Careers Observatory (RICO). Det skal også legges til rette for gjensidig læring mellom landene om god praksis hva gjelder forskerkarrierer.

Likestilling er både en verdi og et innsatsområde i pakten for forskning og innovasjon. ERA-tiltak 5 bygger videre på tidligere ERA-innsatser og skal styrke arbeidet med likestilling og inkludering i ERA.

⁵ [Commission Recommendation of 11 March 2005 on the European Charter for Researchers and on a Code of Conduct for the Recruitment of Researchers](#)

Tiltaket fokuserer på fire innsatsområder. Gjennom tiltaket skal det:

- etableres en koordineringsmekanisme for politikk og tiltak for likestilling – inkludert utvikling av handlingsplaner og et nettverk for iverksettelse
- utvikles en strategi for å motvirke kjønnsbasert vold og seksuell trakassering
- utvikles et felles konsept og politikk for likestilling, mangfold og inkludering
- utvikles prinsipper for å integrere og evaluere kjønnsperspektiver innenfor forskning og innovasjon.

Akademisk frihet er grunnleggende for tillit til forskning, og er dels under press, – jf. blant annet NOU 2022: 2 Akademisk yringsfrihet (Kierulf-utvalget). Menneskerettigheter, lovstyre og demokrati er under press globalt, og skaper utfordringer knyttet til kontroll og uavhengighet for forskning og innovasjon. ERA-tiltak 6 om akademisk frihet består av to hovedspor. Det ene skal tilrettelegge for utvikling av en politikk-tilnærming for å sikre akademisk frihet i Europa. Det andre skal støtte ansvarlig internasjonalt samarbeid i forskningsinstitusjonene, særlig gjennom å kunne gjenkjenne og håndtere utenlandsk innblanding i forskning og innovasjon.

Ansvarlig for norsk oppfølging

- Norges forskningsråd (ERA-tiltak 4)
- Kunnskapsdepartementet (ERA-tiltak 5)
- Kunnskapsdepartementet (ERA-tiltak 6)

Tilknyttet

- Kunnskapsdepartementet (ERA-tiltak 4)
- Norges forskningsråd (ERA-tiltak 5)
- Komité for kjønnsbalanse og mangfold i forskning (KIF)/Universitets- og høyskolerådet (UHR) (ERA-tiltak 5)

Deltakelsen skal:

- bidra til å forbedre det europeiske indre marked for forskere for å styrke attraktiviteten av forskerkarrieren
- fremme arbeidet med likestilling og inkludering i ERA, nasjonalt og hos sentrale aktører
- fremme akademisk frihet og hindre uønsket utenlandsk innblanding i ERA, nasjonalt og globalt, inkludert gjennom politikkutvikling og rettede tiltak mot aktørene

Norsk relevans/synergier

Norsk deltakelse skal ses i sammenheng med og forsterke:

- langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023–2032, særlig et forskningssystem i balanse, tillit og fellesskap og akademisk frihet og tillit til forskning

For ERA-tiltak 4 om forskerkarrierer:

- [strategi for forskerrekruttering og karriereutvikling \(regjeringen.no\)](#)
- utvikling av rammeverk for karriereveiledning for forskere
- andre relevante rammeverk eller forskrifter, som f.eks. NOR-CAM, ny forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger
- Norges forskningsråds nye plan for rekruttering til forskning og tidlig karriere

For ERA-tiltak 5 om likestilling:

- arbeid med handlingsplaner for likestilling ved institusjonene
- videreføring og videreutvikling av Balanseprogrammet i Forskningsrådet
- Norges forskningsråds policy for kjønnsbalanse og kjønnsperspektiver i forskning og innovasjon
- ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering⁶

⁶ Arbeids- og inkluderingsdepartementet

For ERA-tiltak 6 om akademisk frihet og utenlandsk innblanding:

- oppfølgingen av Kierulf-rapporten [NOU 2022: 2 Akademisk yringsfrihet- God yringskultur må bygges nedenfra, hver dag](#), LTP og UH-lovarbeid
- norsk deltakelse i og bidrag til Bologna-prosessen arbeid knyttet til akademisk frihet
- utvikling og implementering av norske retningslinjer for ansvarlig internasjonalt samarbeid, som også omfatter ivaretagelsen

av etablerte normer og verdier for akademisk arbeid

- deltakelsen av Norges forskningsråd, Universitets- og høyskolerådet (UHR) og Forskningsinstituttene fellesarena (FFA) i aktuelle prosesser gjennom egne miljøer og gjennom internasjonale paraplyorganisasjoner
- KDs rundebord for akademisk samarbeid med Kina og Møteplass Kina

Tiltak for god norsk oppfølging og utnyttelse

ERA-tiltak 4 - Fremme attraktive og bærekraftige forskningskarrierer

- delta i europeiske prosesser for oppdatering av den europeiske erklæringen om forskere og retningslinjene for rekruttering av forskere, sørge for å holde norske aktører oppdatert om utviklingen og etablere et norsk forum for Human Resources Strategy for Researchers (HRS4R)
- delta med relevante eksperter/aktører i europeiske aktiviteter om intersektoriell mobilitet
- bidra til det Europeiske rammeverket for forskerkarrierer og det Europeiske kompetanserammeverket for forskere, samt relevante støttetiltak
- vurdere utvikling og harmonisering mellom nasjonale rammeverk og forskrifter og de europeiske rammeverkene, inkludert et rammeverk for karriereveiledning for unge forskere, ny forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger og endringer i evalueringssystemene for forskere
- sørge for at innføringen av Forskningsrådets plan for rekruttering til forskning og tidlig karriere planen støtter opp om nasjonale mål og ERAs hovedmål innenfor dimensjonene kvalitet, kapasitet, kunnskapsflyt og karriere
- sørge for at ferdigstillelsen og videreutviklingen av systemet for å monitorere forsker-

rekruttering i Norge (forskerrekrutteringsmonitoren) ivaretar synergier med RICO (Research & Innovation Careers Observatory)

- delta i utviklingen av ERA talentplattform gjennom praksisfellesskap i EURAXESS-prosjektet ERA Talent
- ivareta synergier med andre ERA-tiltak, særlig 1, 3, 5, 7 og 13

ERA-tiltak 5 – Likestilling

- delta i undergruppen som etableres for tiltaket og prosessene på de fire innsatsområdene
- delta i nettverket for likestilling – Gender-Action+, som er et Horisont Europa prosjekt som fungerer komplementært til ERA-undergruppen for tiltaket
- følge opp arbeidet med utvikling og implementering av handlingsplaner for likestilling i landene og forskningsinstitusjonene
- bidra til å integrere likestilling, mangfold og inkludering i andre ERA-tiltak (særlig 3, 4 og 13) og pågående nasjonale prosesser knyttet til ansattpolitikk og trakassering
- bruke eksisterende nasjonale organisasjoner som Kif og ulike nettverk aktivt i arbeidet
- ivareta synergier med andre ERA-tiltak, særlig 3, 4 og 13

ERA-tiltak 6 - Akademisk frihet og utenlandsk innblanding

- delta på møter, verksteder og gjensidige læringsarenaer (MLE) om akademisk frihet, herunder delta med ekspert i en arbeidsgruppe som skal designe, utvikle og teste ut et monitoreringssystem for akademisk frihet
- se hen til ERA-tiltaket når det vurderes endringer i UH-loven og evt. rapporteringssystemet foreslått av Kierulf-utvalget
- delta i gjensidig læring (MLE) om hvordan utenlandsk innblanding i forskning og innovasjon kan gjenkjennes og håndteres
- delta i aktuelle verksteder om hvordan utenlandsk innblanding i forskning og innovasjon kan gjenkjennes og håndteres
- bidra til utviklingen av Open-Source Intelligence Dashboard (OSINIT) om utvikling i cyberdomenet, gitt at det åpnes for norsk deltakelse her
- løpende vurdering av eventuelle behov for nye nasjonale tiltak, som retningslinjer og verksteder
- ivareta synergier med andre ERA-tiltak, særlig 3, 4 og 9

Prioriteringsområde 2: GRØNT OG DIGITALT SKIFTE OG SAMFUNNETS DELTAKELSE I ERA

Dette prioriteringsområdet er nytt i samarbeidet om et europeisk forskningsområde. EU har et mål om klimanøytralitet innen 2050 og en egen strategi for en grønn giv («Green Deal»). EU prioriterer også digital omstilling. Tiltak i ERA politikkagenda 2022–24 skal bidra til forskning og innovasjon for grønn og digital omstilling og styrket opptak av forsknings- og innovasjonsresultater i økonomiene. Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning legger vekt på å sikre god norsk deltagelse i EUs kunnskapssatsinger for den grønne og digitale omstillingen. Partnerskap og samfunnsoppdrag («missions») står sentralt i satsingen på grønt og digitalt skifte i Horisont Europa og skal forsterkes gjennom ERA politikkagendaen. Øvrige ERA-tiltak er rettet mot grønn energitransformasjon, grønn og digital omstilling i industri og næringsliv, marin forsøpling og innbyggerinvolvering. Satsingen omfatter dessuten et eget ERA-tiltak som kobler politikk for universitets- og høyskolesektoren og ERA-prioriteringer. Tiltakene faller inn under sektoransvaret til flere departementer, inkludert Kunnskapsdepartementet,

Olje- og energidepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Klima- og miljødepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet.

4. Samfunnsoppdrag og partnerskap som virkemidler for omstilling

Sentrale initiativer i en innsats for omstilling på europeisk nivå er samfunnsoppdrag («missions») og partnerskap i Horisont Europa. De er også sentrale innsatser for ERA. Den strategiske styringen og utnyttelsen av slike initiativer skal styrkes gjennom ERA-tiltak 10. Tiltaket er delt i to – 10a om samfunnsoppdrag og 10b om partnerskap.

Samfunnsoppdrag er et nytt virkemiddel i Horisont Europa, og skal gi konkrete løsninger på store utfordringer. De har ambisiøse mål og skal levere konkrete resultater innen 2030. Det er så langt etablert fem europeiske samfunnsoppdrag, fire av dem på områder knyttet til

EUs grønne giv: klima, hav, byer og jord, og et femte om kreft. Norge deltar i alle de europeiske samfunnsoppdragene. ERA-tiltaket handler om

å dele informasjon, skape bevissthet og bygge eierskap til samfunnsoppdragene på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå.

Samfunnsoppdrag i EU	Involverte departementer	Mål som skal nås før 2030
Kreft	HOD , KDD, KLD, ASD, NFD, KD	Bedre livet til mer enn tre millioner mennesker som er berørt av kreft, både pasienter og deres familier, gjennom forebygging og behandling, slik at de får lengre og bedre liv innen 2030
Sunne hav og vann	NFD , KLD, DU, KDD, SD, OED, KD	Beskytte og restaurere havområder og vann innen 2030
Klimanøytrale og smarte byer	KDD , KLD, OED, SD, NFD, LMD, HOD, KD	Etablere 100 klimanøytrale og smarte byer innen 2030
Tilpasning til klimaendringer	KLD , JD, OED, KDD, SD, HOD, NFD, DU, LMD, KD, FIN	Støtte minst 150 europeiske regioner og lokal-samfunn i å bli tilpasningsdyktige mot klimaendringer innen 2030
Jordhelse og mat	LMD , KLD, NFD, HOD, KD, DU	Livet på jorda er avhengig av god jordhelse: opprette 100 Living Labs og fyrtårn mot overgangen til bedre jordhelse innen 2030

Tabell 1: De fem samfunnsoppdragene i EU, målene for dem og norske departementer som har et ansvar i oppfølgingen av disse. Departementene som koordinerer oppfølgingen er uthevet.

Det er så langt lansert 49 partnerskap i Horisont Europa. Det er norsk deltakelse i de aller fleste av disse. Partnerskapene kobler EU-prioriteringer og -finansiering og henholdsvis nasjonale programmer og næringslivets satsinger innenfor forskning og innovasjon. Inntil halve budsjettet for den andre søylen i Horisont Europa om globale utfordringer og europeisk industriell konkurransekraft vil kunne disponeres til partnerskap. Monitorering av partner-

skap, inkludert hvordan «grønne og digitale» partnerskap bidrar til ERA og omstilling, er styrket⁷. Det vil være strategiske diskusjoner i EU om partnerskap under ERA-tiltak 10b på bakgrunn av monitoreringen. For Norge er det viktig å delta i diskusjonene om prioriteringer og fortløpende vurdere hvordan partnerskapene bidrar til å møte norske utfordringer og behov.

⁷ [Partnership Knowledge Hub](#) er en ny ekspertgruppe i EU som skal bidra til dette. Norge deltar her.

Ansvarlig for norsk oppfølging

- Kunnskapsdepartementet

Tilknyttet

- Nærings- og fiskeridepartementet
- Øvrige sektordepartementer i henhold til tabell over (for tiltak 10a)
- Norges forskningsråd
- Innovasjon Norge

Deltakelsen skal:

- bidra til god utnyttelse av EUs samfunnsoppdrag, særlig gjennom gode koblinger til nasjonal politikk, finansiering og programmer.
- sikre deltakelse fra hele bredden av relevante norske aktører.
- sikre best mulig norsk utnyttelse av de europeiske partnerskapene med tanke på økt konkurransekraft og bidrag til løsninger på samfunnsutfordringer, inkludert gjennom

synergier med samfunnsoppdragene og andre EU-programmer

Norsk relevans/synergier

Norsk deltakelse skal ses i sammenheng med og forsterke:

- norsk deltakelse i samfunnsoppdrag og partnerskap i Horisont Europa
- langtidsplanen for forskning og høyere utdanning som lanserer to norske samfunnsoppdrag om hhv. bærekraftig før og å inkludere flere barn og unge i utdanning, arbeids- og samfunnsliv
- nye målrettede samfunnsoppdrag innenfor grønn omstilling og vekst – jf. Innst. 170 S (2022–2023) fra utdannings- og forskningskomiteen om langtidsplanen for forskning og høyere utdanning (2023–2032)

Tiltak for god norsk oppfølging og utnyttelse

ERA-tiltak 10 a - Samfunnsoppdrag

- delta i en prosess om gjensidig læring (MLE) om EUs samfunnsoppdrag, også for å styrke nasjonalt arbeid med samfunnsoppdrag
- kartlegge nasjonale programmer i Forskningsrådet og Innovasjon Norge med tematiske koblinger til EUs samfunnsoppdrag
- vurdere tiltak for å sikre deltakelse fra hele bredden av aktører i EUs samfunnsoppdrag, som for eksempel innbyggere, næringsliv og offentlig sektor
- ivareta synergier med andre ERA-tiltak, særlig 10b og 14.4
- ivareta synergier mellom EUs samfunnsoppdrag og nasjonale samfunnsoppdrag

ERA-tiltak 10 b - Partnerskap

- bidra til åpenhet og transparens og deltakelse av nye aktører i partnerskap
- styrke koblingene mellom partnerskap og nasjonale F&I-programmer med utgangspunkt i norske prioriteringer og behov og utnytte synergier
- styrke kunnskapsbasen om partnerskap, inkludert gjennom nasjonal monitorering av deltakelsen i partnerskap - også med tanke på bidrag til den europeiske monitoreringen
- bidra aktivt i diskusjoner rettet mot politiske konklusjoner og anbefalinger om europeiske partnerskap
- ivareta synergier med andre ERA-tiltak, særlig 10a, 11 og 12

5. Omstilling i energisystemer, næringsliv og arbeidsliv

ERA politikkagendaen for 2022–24 setter et særlig fokus på omstilling i energisystemene i Europa og i industri og næringsliv. ERA-tiltak 11 om et ERA for grønn energitransformasjon består av tre deltakelser, der SET-planen er godt etablert og de to andre er helt nye:

- ERA-tiltak 11.1: For å fremskynde utviklingen av hydrogenøkonomien er det utviklet en strategisk forsknings- og innovasjonsagenda (SRIA) for grønt hydrogen i et pilotsamarbeid mellom medlemsland og assosierte land, inkludert Norge. Agendaen skal iverksettes gjennom ERA-tiltak 11.1, også med støtte i tiltak i regi av Kommisjonen. Norge har deltatt i det innledende arbeidet. Videre norsk engasjement vil vurderes nærmere når det blir mer klart hvordan tiltaket vil bli organisert og implementert, og hvilke konkrete målsettinger som settes for tiltaket.
- ERA-tiltak 11.2: EUs plan for strategiske energiteknologier ([SET-planen](#)) ble lagt frem av Kom-

misjonen i 2007. Hovedmålet med planen var å få fart på investeringer og utvikling av lavkarbonteknologi gjennom forskningsdrevet innovasjon. Norge har deltatt aktivt i oppfølgingen av SET-planen, både gjennom styringsstrukturen for SET-planen og også gjennom deltakelse i EERA (se boks 2.2 under). Energiagendaen i Europa har endret seg vesentlig siden 2007, bl.a. gjennom Energiunionen, Europas grønne giv og utfordringer med energiforsyningssikkerhet. ERA-tiltak 11.2 skal munne ut i en melding fra Kommisjonen om en revidert SET-plan, som skal følges opp av veikart innenfor energiforskning og -innovasjon. Norge følger arbeidet tett.

- ERA-tiltak 11.3: Norge har per 12. april 2023 også sluttet seg til deltakelse i deltakelse 11.3 – ERA4FutureWork – som fokuserer på forskning om arbeidsliv og fremtidige kompetansebehov og kobling mellom ulike forsknings- og arbeidslivsaktører på feltet. Norsk tilnærming til deltakelsen vil utvikles nærmere og inngå i en senere, revidert versjon av handlingsplanen.

Boks 2.2 Deltakelse av forskningsinstitusjoner i styringen av EUs strategiske energiteknologiplan (SET-planen)

European Energy Research Alliance (EERA) ble etablert i 2008 av ledende forskningsinstitusjoner, og er en nøkkelaktør i SET-planen. EERA bidrar til å koordinere den offentlige forskningsinnsatsen for å utvikle mer effektive og billigere lavkarbonteknologier innenfor energi, og utgjør det største forskningsmiljøet innenfor

lavkarbonenergi i Europa. Mer enn 250 forskningsorganisasjoner er medlemmer, fra 30 land. Flere norske forskningsinstitutter og universiteter er medlemmer av EERA, inkludert NTNU, SINTEF, NORCE og UiB. EERA koordinerer sine aktiviteter gjennom 18 felles programmer på tre områder: lavkarbonteknologier, materialer og systemer.

ERA-tiltak 12 om å akselerere grønn og digital omstilling i sentrale industrielle økosystemer fokuserer på rollen til forskning og innovasjon i næringsrettede innovasjonsstrategier for det grønne og digitale skiftet. Tiltaket omfatter utvikling og iverksettelse av næringslivs- og

industrirettede veikart for henholdsvis lavutslippsteknologier og sirkulære teknologier. Det inkluderer også en kartlegging av teknologiinfrastrukturer i Europa med tilhørende strategiarbeid på pilotområder. Arbeidet har koblinger til henholdsvis tiltak 11 og tiltak 8 om

forskningsinfrastrukturer. Under tiltak 12 skal det også utvikles et politikkrammeverk for å støtte mer næringsrettet forskning og innovasjon fra grunnleggende forskning på lave TRL-nivåer⁸. Samfunnsmessige tilpasninger til grønn og digital omstilling skal også adresseres. ERA-tiltaket er generelt i tråd med og kan forsterke eksisterende norske planer og tiltak på området.

Ansvarlig for norsk oppfølging

- Olje og energidepartementet (ERA-tiltak 11.1 og 11.2)
- Norges forskningsråd (ERA-tiltak 11.3)
- Nærings- og fiskeridepartementet (ERA-tiltak 12)

Tilknyttet

- Norges forskningsråd (ERA-tiltak 11.1 og 11.2)

Deltakelsen skal:

- bidra til å fremskynde utviklingen av hydrogenøkonomien i tråd med norske interesser og prioriteringer, og sikre god oppfølging og utnyttelse på nasjonalt nivå

- bidra til en revisjon og oppdatering av SET-planen i tråd med norske prioriteringer, og sikre god oppfølging og utnyttelse på nasjonalt nivå

Norsk relevans/synergier

Norsk deltakelse skal ses i sammenheng med og forsterke:

- langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, særlig klima, miljø og energi og hav som tematiske prioriteringer, inkludert omstilling og økt tilgang på fornybar kraft
- Norges deltakelse i SET-planen, både i styringsgruppen og EERA
- Norges deltakelse i øvrige hydrogeninitiativer i EU og under FNs Mission Innovation
- oppfølgingen av:
 - [Regjeringens veikart for grønt industriløft](#)
 - [Nasjonal strategi for ein grønn, sirkulær økonomi](#)
 - [Veikart til 2050 for grønn konkurransekraft](#)

⁸ TRL: Technology Readiness Level. TRL brukes i Horisont Europa som en skala for å angi teknologimodenhet i prosjektene. Skalaen går fra 1-9, der 1 er grunnleggende egenskaper og 9 er kommersielt tilgjengelig teknologi.

Tiltak for god norsk oppfølging og utnyttelse

ERA-tiltak 11 - Energiomstilling

- delta i europeiske prosesser for en oppdatering og revisjon av SET-planen
- delta med eksperter og berørte aktører i relevante aktiviteter og fora, som f.eks. tematiske arbeidsgrupper
- bidra med nasjonale posisjonspapirer der det er aktuelt
- følge opp den reviderte SET-planen og avledede F&I-veikart innenfor energi, med sikte på strategisk posisjonering i Europa og styrket energiinnovasjon i Norge
- ivareta synergier med andre ERA-tiltak, særlig mellom tiltak 11.1 og 11.2 og med tiltak 12

ERA-tiltak 12 - Omstilling i industri og næringsliv

- drøfte relevans av veikart, teknologiinfrastrukturer mm. med norsk næringsliv og

- næringsrettede forsknings- og innovasjonsaktører, inkludert bransjeorganisasjoner
- vurdere hvordan et veikart for lavutslipps-teknologier kan iverksettes i Norge
- gi innspill til utvikling av et veikart om sirkulære teknologier og vurdere nasjonal oppfølging, inkl. synergier med virkemiddelet Norsk katapult
- bidra til kartlegging av teknologiinfrastrukturer og vurdere innspill til en strategipilot for slik infrastruktur
- vurdere koblinger mellom teknologiinfrastrukturer og forskningsinfrastrukturer også i Norge
- vurdere koblinger til andre prosesser innenfor folkeforskning – jf. grønt og digitalt skifte og involvering av samfunnsaktører
- ivareta synergier med andre ERA-tiltak, særlig 8, 10 og 11

6. Bruk av forskning og innovasjon og innbyggerinvolvering

ERA-tiltak 7 tar utgangspunkt i en ny [rådsanbefaling](#) i EU om veiledende prinsipper for utnyttelse av forskningsbasert kunnskap («kunnskapsvalorisering»). Anbefalingen er rettet mot prosesser for å skape sosiale og økonomiske verdier, produkter eller løsninger fra forskningsresultater og data til nytte for samfunnet, inkludert ved å koble ulike områder og sektorer. Norge har deltatt i arbeidet med anbefalingen. Med bakgrunn i de veiledende prinsippene er det etablert to sett av komplementære anbefalinger (code of practice) rettet mot forskere og innovatører. Dette er anbefalinger for bruk/forvaltning av [immaterielle verdier](#) og anbefalinger om [standardisering](#) for forskere. ERA-tiltaket er særlig rettet mot å spre kunnskap om og oppfordre til bruk av prinsippene og de to anbefalingene. Det skal

også legges til rette for gjensidig læring og deling av god praksis. Tiltaket er relevant for utvikling av virkemidler og tiltak i Norge. Et gjennomgående budskap i langtidsplanen er at forskningsbasert kunnskap må tas mer i bruk, både i næringsvirksomhet, i offentlig sektor og i sivilsamfunnet.

Innbyggerinvolvering i forskning og innovasjon, inkludert folkeforskning⁹, er viktig både for kvalitet, relevans og legitimitet i forskningen. Både EU og Norge ønsker å styrke arbeidet med dette, også gjennom ERA politikkagenda 2022-24. ERA-tiltak 14 består av fire ulike deltiltak. Norge vil delta fullt i et deltiltak om gjensidig læring om innbyggerinvolvering, inkludert politikkutvikling og god praksis – jf. ERA-tiltak

⁹ Folkeforskning eller 'citizen science' innebærer å engasjere enkeltindivider, grupper eller institusjoner som ikke har forskerbakgrunn i forskning, i samarbeid med forskere eller forskningsinstitusjoner.

14.4. Norge vil også delta som observatør i et initiativ som inkluderer skolebarn om marin forsøpling: Plastikkpiratene (ERA-tiltak 14.1). Norge har allerede initiativer på dette området.

Norge har per 12. april 2023 også sluttet seg til deltakelse i **ERA-tiltak 14.2** som handler om utpeking av europeiske vitenskapsbyer. Hensikten med tiltaket er å styrke oppmerksomheten om betydningen av forskning og innovasjon. Satsingen på vitenskapsbyer skal skaleres opp gjennom ERA-tiltaket. Norsk tilnærming til deltakelsen vil utvikles nærmere og inngå i en senere, revidert versjon av handlingsplanen.

Norge har p.t. ikke sluttet seg til deltiltak 14.3 om et medianettverk innenfor forskning.

Ansvarlig for norsk oppfølging

- Kunnskapsdepartementet

Tilknyttet

- Nærings- og fiskeridepartementet (ERA-tiltak 7)
- Klima- og miljødepartementet (ERA-tiltak 14.4)
- Norges forskningsråd (ERA-tiltak 14.2 og 14.4)

Deltakelsen skal:

- bidra til god politikk og praksis i ERA når det gjelder å ta kunnskap i bruk i bred forstand og sikre god utnyttelse av tiltak og virkemidler under tiltak 7 for å styrke verdiskaping og deling av kunnskap i Norge
- styrke arbeidet med innbyggerinvolvering i forskning og innovasjon

Norsk relevans/synergier

Norsk deltakelse skal ses i sammenheng med og forsterke:

- langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, særlig styrket konkurransekraft og innovasjonsevne ved at næringslivet og offentlig sektor tar i bruk kunnskap og teknologi og tillit til forskning
- oppfølgingen av [strategi for helhetlig institutt-politikk](#)
- innbyggerinvolvering i gjennomføringen av samfunnsoppdrag, inkludert de norske samfunnsoppdragene

Tiltak for god norsk oppfølging og utnyttelse

ERA-tiltak 7 - Ta kunnskap i bruk/kunnskapsvalorisering

- etablere en gruppe med deltakelse av KD, NFD, HOD, UHR, FFA, Standard Norge, Innovasjon Norge og Norges forskningsråd, som skal kartlegge relevant nasjonal aktivitet og vurdere nasjonale tiltak og deltakelse i europeiske aktiviteter knyttet til tiltaket, samt monitorering
- delta i en prosess med gjensidig læring (Mutual Learning Exercise (MLE)) for dette tiltaket, hvor deltakerlandene kan lære av hverandre og ha dialog om retningslinjer og praksis knyttet til tiltaket
- vurdere deltakelse i Kommisjonens informasjonskampanje (awareness raising campaign) tilknyttet tiltaket

- ivareta synergier med øvrige ERA-tiltak (tiltaket har relevans for de fleste andre ERA-tiltakene)

ERA-tiltak 14 - Innbyggerinvolvering, inkl. folkeforskning

- delta i en europeisk gjensidig læringsøvelse (MLE) om folkeforskning 2022-2023
- gjennomføre en kartlegging av norske forskningsmiljøer som deltar i folkeforskningsprosjekter
- legge til rette for et oppdrag med å utvikle en norskspråklig veileder for forskere som vil involvere innbyggere i forskning og å gi råd til politikkutvikling på feltet
- ivareta synergier med andre ERA-tiltak, særlig 1, 4, 7 og 10b

7. Utvikling i universitets- og høyskolesektoren i tråd med ERA og synergier med Det europeiske utdanningsområdet

ERA-tiltak 13 er knyttet til innsatsen for å utvikle et europeisk utdanningsområde innen 2025 og en ny europeisk strategi for universiteter¹⁰ rettet mot å styrke tverrnasjonalt samarbeid mellom universiteter og forberede høyere utdanning for fremtiden. ERA-tiltaket skal støtte opp om forskning og innovasjon i høyere utdanningsinstitusjoner og deres bidrag til grønn og digital omstilling og verdiskapning i samfunnet. Det skal også styrke konkurranseevnen til europeiske høyere utdanningsinstitusjoner globalt og bidra til institusjonell utvikling på områder som forskerkarrierer og kunnskapsvalorisering.

Under tiltaket skal det forberedes et europeisk eksellenseinitiativ for EU-støtte som både omfatter tiltak rettet mot UH-sektoren og tiltak for policyutvikling/-koordinering, og som vil kunne iverksettes i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon og EUs rammeprogram for utdanning, opplæring, ungdom og idrett i neste programperiode. Tiltak 13 kobler forskning og høyere utdanning og har berøringsflater mot flere andre ERA-tiltak. Det kan bidra til ny utvikling og sterkere synergier mellom forskning, innovasjon og høyere utdanning både på europeisk og nasjonalt nivå.

Ansvarlig for norsk oppfølging

- Kunnskapsdepartementet

Tilknyttet

- Universitets- og høyskolerådet (UHR)
- Norges forskningsråd
- Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

¹⁰ Europakommisjonen la 18. januar 2022 frem en utdanningspakke som besto av en europeisk strategi om universiteter og et forslag til en rådsanbefaling om tettere samarbeid i europeisk høyere utdanning.

Deltakelsen skal:

- bidra til at utviklingen av politikk og tiltak for europeiske høyere utdanningsinstitusjoner er i tråd med norske interesser
- bidra til styrking av norske høyere utdanningsinstitusjoner

Norsk relevans/synergier

Norsk deltakelse skal ses i sammenheng med og forsterke:

- koblinger til Det europeiske utdanningsområdet, særlig til den europeiske universitetsstrategien og initiativet Europeiske universiteter, som Norge aktivt følger opp
- norske innspill både til siste del av Horisont Europa, det neste rammeprogrammet for forskning og innovasjon og EUs neste program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett

Tiltak for god norsk oppfølging og utnyttelse

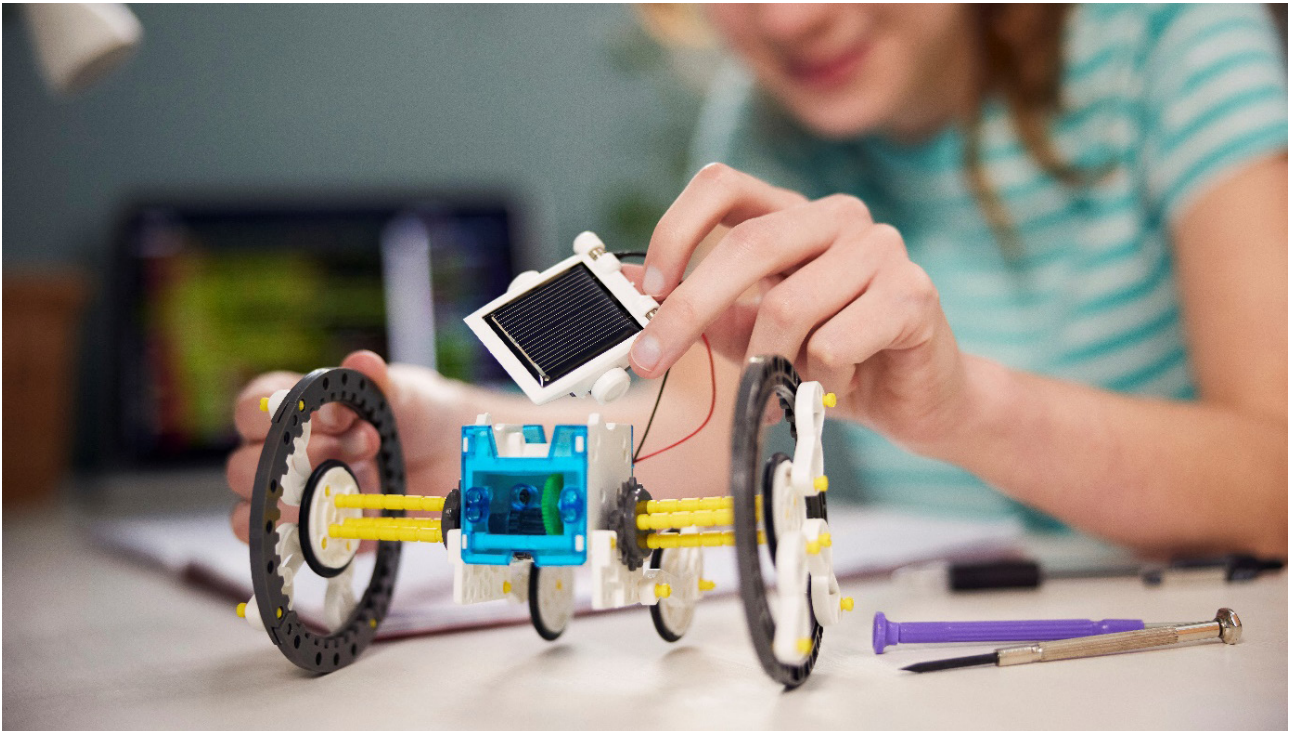
ERA-tiltak 13 - Bidra til utvikling i institusjoner innenfor høyere utdanning i tråd med ERAs prioriteringer og i synergi med Det europeiske utdanningsområdet

- opprette en egnet struktur for nasjonal koordinering og oppfølging
- delta i egen undergruppe under ERA Forum - ERA for Universities, som skal gi råd om et europeisk eksellenseinitiativ
- vurdere deltakelse i relevante workshops og gjensidig læring (MLE) om nasjonale eksellenseinitiativer som støtter opp under høyere utdanningsinstitusjoner

- bidra med innspill til europeiske studier og anbefalinger
- arbeide for å sikre god sammenheng mellom norsk deltakelse i Horisont Europa og Erasmus+ og mellom programdeltagelsen og politiksamarbeidet gjennom ERA og Det europeiske utdanningsområdet, i tråd med strategiene for norsk deltakelse i Horisont Europa og ERA og for norsk deltakelse i Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet
- ivareta synergier med andre ERA-tiltak, særlig 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 15 og 16

Norge har per 12. april 2023 også sluttet seg til deltakelse i **ERA-tiltak 17** om å styrke den strategiske kapasiteten til forskningsfinansierende og -utøvende organisasjoner i Europa,

blant annet gjennom styrket administrativ forskerstøtte. Norsk tilnærming til deltakelsen vil utvikles nærmere og inngå i en senere, revidert versjon av handlingsplanen.

Prioriteringsområde 3: FORSTERKE TILGANG PÅ FREMRAGENDE FORSKNING OG INNOVASJON

Tiltakene her er rettet mot stedsbasert innovasjon og regional eksellens og økt tilgang på fremragende forskning i hele Europa. I denne delen er også et tiltak om internasjonalt samarbeid utenfor EØS inkludert (tiltak 9). Det er p.t. bare full norsk deltagelse i dette ERA-tiltaket, som sorterer under Kunnskapsdepartementet. Norge deltar som observatør i tiltak 16 ved Forskningsrådet.

8. Regionale økosystemer for innovasjon

ERA-tiltak 15 i politikkagendaen for ERA 2022-24 adresserer et mer strukturert samarbeid om politikk og programmer mellom det regionale, nasjonale og europeiske nivået for å støtte stedsbaserte økosystemer for innovasjon. Tiltaket fokuserer særlig på etablering av såkalte 'ERA Hubs'. Konseptet er under utvikling og foreligger foreløpig ikke som ferdig ERA-tiltak.

9. Økt tilgang på fremragende forskning i hele Europa

Innsatsen for å løse utfordringene med et økende innovasjonsgap i Europa skal videreføres og styrkes. ERA-tiltak 16 skal bidra til å spre fremragende forskning og innovasjon og gi bedre utnyttelse av akademiske talenter og innovative aktører fra alle land og regioner i Europa. For å få til dette skal det vurderes hvordan en kan sikre bedre sammenheng mellom forsknings- og innovasjonspolitik og utjevning sinstrumenter på regionalt, nasjonalt og europeisk nivå.

Norge deltar som observatør i tiltaket med utgangspunkt særlig i erfaringsoverføring til og fra EØS-midlene, som er Norges bidrag til sosial og økonomisk utjevning i Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS).

10. Internasjonalt samarbeid

Kommisjonens melding om internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid¹¹ og råds-konklusjoner om internasjonalt samarbeid fra 2021 følges opp gjennom ERA-tiltak 9. Tiltaket skal fremme et positivt miljø og like konkurransevilkår for internasjonalt F&I-samarbeid basert på gjensidighet, inkludert ved å:

- videreutvikle verdier og prinsipper for internasjonalt samarbeid som skal fremmes gjennom en multilateral dialog med samarbeidsland og multilaterale organisasjoner
- lansere Team Europe-pilotinitiativer overfor utvalgte regioner – i første omgang Afrika og Kina
- utarbeide en europeisk agenda for vitenskapsdiplomati
- fremme en koordinert tilnærming til engasjement i multilaterale partnerskap

Ansvarlig for norsk oppfølging

- Kunnskapsdepartementet

Deltakelsen skal:

- bidra til utvikling av europeisk politikk for internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid i tråd med norske prioriteringer
- styrke Norges internasjonale forsknings- og innovasjonssamarbeid
- prioritere sporene om multilateral dialog om verdier og prinsipper for internasjonalt samarbeid og Team Europe-initiativet om Kina i lys av pågående norske prosesser

Norsk relevans/synergier

Norsk oppfølging av ERA-tiltak 9 skal ses i sammenheng med og forsterke:

- arbeidet med å utvikle nasjonale retningslinjer for ansvarlig internasjonalt samarbeid og samarbeidet med Kina, herunder rundebordet for akademisk samarbeid med Kina
- øvrig oppfølging av Panoramastrategien og bilateralt samarbeid med prioriterte samarbeidsland utenfor EØS-området
- oppfølgingen av innsatsområdet europeisk og globalt samarbeid i strategien for norsk deltakelse i Horisont Europa og ERA

Tiltak for god norsk oppfølging og utnyttelse

ERA-tiltak 9 - Internasjonalt samarbeid

- delta i ERA-gruppen om internasjonalt samarbeid – ERA Forum Standing Subgroup on the Global Approach.
- bidra gjennom møter og workshops til en styrket multilateral dialog om verdier og prinsipper for internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid

- følge arbeidet i EU R&I Knowledge Network on China (EU KNOC) 2.0-nettverket på Kina, og bidra til nasjonale prosesser
- ivareta synergier med ERA-tiltak med relevant tematikk, særlig ERA-tiltak 6 om akademisk frihet og utenlandsk innblanding

¹¹ [A Global Approach to Research and Innovation](#)

Prioriteringsområde 4: INVESTERINGER I FORSKNING OG INNOVASJON OG REFORMER

Tiltakene her er av mer horisontal karakter og handler om støtte til nasjonal iverksettelse av ERA-tiltak, monitorering av iverksettelsen av ERA-tiltak og støtte til nasjonale reformer og økte FoU-investeringer. ERA-tiltak 18 handler om å legge til rette for nasjonale prosesser for å implementere ERA-tiltakene (som denne handlingsplanen). Tiltaket er senere integrert i ERA-tiltak 19 og 20. Kunn-

skapsdepartementet er ansvarlig for oppfølging av de tverrgående tiltakene.

11. Monitorering av utviklingen i ERA

EU vil monitorere utviklingen hva gjelder ERA. Sentrale elementer i monitoreringen vil være som vist under:

- **ERA Policy Platform** er en internettplattform hvor landene kan laste opp informasjon om hvilke ERA-tiltak de vil iverksette, fremdrift for iverksettelse etc., og også informasjon om andre reformer, investeringer etc. som bidrar til prinsippene for ERA og prioriterte områder i pakten.
- **ERA Dashboard** vil gi mer detaljert informasjon om iverksettelse av politikkagendaen på nasjonalt nivå basert på indikatorer, med muligheter for komparativ analyse.
- **ERA Scoreboard** vil fokusere på strategisk/politisk monitorering av ERA-utviklingen på europeisk nivå basert på overordnede indikatorer (ikke knyttet til spesifikke tiltak).
- **Rapportering** som vil inkludere 1) en rapport fra Kommisjonen til Rådet om status for iverksettelse av politikkagendaen for ERA hver 18. måned og 2) en årlig rapport fra Kommisjonen om status for iverksettelse av politikkagendaen i hvert medlemsland.

Den kvantitative monitoreringen av ERA på europeisk nivå vil skje på bakgrunn av egne ERA-indikatorer og bruk av eksisterende data på andre plattformer, som Eurostat. Den kvalitative monitoreringen vil skje på bakgrunn av egne spørsmål om ERA i EC-OECD STIP Compass Survey og opplasting av informasjon om nasjonale aktiviteter i ERA politikkplattform. Fra norsk side er det viktig å vurdere hvordan norsk deltakelse i ERA-tiltak dekkes av den overordnede EU-monitoreringen, eller om denne må kompletteres av egen, nasjonal monitorering.

Ansvarlig for norsk oppfølging

- Kunnskapsdepartementet

Tilknyttet

- Norges forskningsråd
- Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

12. Støtte til nasjonale reformer og investeringer

Implementering av tiltaket om støtte til nasjonale reformer og investeringer – ERA-tiltak 20 – er ikke avklart p.t. For Norge vil det bl.a. kunne være aktuelt å delta i ERA-prosesser som støtter nasjonalt arbeid med en strategi for å nå et mål i LTP om at forskning og utvikling i næringslivet skal utgjøre 2 prosent av BNP innen 2030.

Ansvarlig for norsk oppfølging

- Kunnskapsdepartementet

Tilknyttet

- Nærings- og fiskeridepartementet
- Norges forskningsråd
- Innovasjon Norge

3 Mot en ny ERA-politikkagenda 2025–27

Arbeidet med å utvikle en ny politikkagenda for ERA som vil gjelde for perioden 2025–27 vil starte opp i 2023. Erfaringer med den første ERA politikkagendaen for 2022–24 vil bidra til utformingen av den neste politikkagendaen. En gapanalyse med utgangspunkt i prioriteringene i pakten for forskning og innovasjon, og i hvilken grad de nåværende ERA-tiltakene dekker disse, vil være et første trinn i utviklingen av den nye

politikkagendaen. Enkelte av tiltakene i politikkagendaen for 2022–24 vil ikke nødvendigvis være ferdig iverksatt innen utgangen av 2024, og vil derfor kunne tas videre i den nye politikkagendaen. Politikkagendaen for 2025–27 vil vedtas i løpet av 2024. Norge vil delta også i utviklingen av den neste politikkagendaen, i tett dialog med departementer, virkemiddelapparat, representative organisasjoner og sektorene.

Vedlegg 1: Metoder for iverksettelse av ERA politikkagenda 2022-24 og leveranser på europeisk nivå

I iverksettelsen av ERA-tiltak på europeisk nivå brukes ulike prosesser og metoder, inkludert:

- **Eksisterende strukturer:** Enkelte tiltak iverksettes gjennom bruk av eksisterende strukturer; styringsgrupper, arbeidsgrupper etc. Følgende tiltak benytter eksisterende strukturer: 1, 8, 10.1, 10.2, 11.1, 11.2 og 19.
- **Arbeidsgrupper:** For enkelte tiltak er det etablert egne arbeidsgrupper under ERA Forum for iverksettelse. Mens det i forrige ERA-periode var permanente arbeidsgrupper for alle prioriterte ERA-områder, er slike grupper, med ett unntak (tiltak 9 – internasjonalt samarbeid), tidsbegrensede i inneværende periode. De skal også opprettes kun ved særskilte behov knyttet til iverksettelse av et tiltak. Følgende tiltak har arbeidsgrupper: 5, 9 (fast), 13 og 16.
- **«Mutual Learning Exercise» (MLE):** Dette er en egen prosess med gjensidig læring om

nasjonal politikk, tiltak mm. på et nærmere bestemt område. Prosessen består typisk av en serie med møter som munner ut i en rapport. Følgende tiltak inkluderer gjensidig læring gjennom en MLE: 4, 6, 7, 12, 13, 14.1, 14.4 og 17.

- **«Sponsorer»:** For enkelte tiltak er det åpnet for at land og europeiske organisasjoner med særskilte erfaringer og interesse kan delta i ledelse av tiltaket sammen med Kommisjonen og evt. initiere egne aktiviteter i gjennomføringen av tiltaket. Følgende tiltak har sponsorer: 4 (PT), 5 (CZ og SI), 6 (DE), 10.1 (BE og ERRIN), 10.2 (DE) og 11.3 (SE).
- **Utlysninger i Horisont Europa:** Noen tiltak støttes gjennom egne utlysninger i Horisont Europa/WIDERA: 14.2 og 14.3.

På neste side følger en oversikt over leveranser og implementering av ERA politikkagenda 2022–24 på europeisk nivå per april 2023.

Prioriteringsområde 1: Fordype et indre marked for kunnskap

Tiltak	Planlagte leveranser under ERA-tiltaket	Metode for implementering
1. Åpen deling av kunnskap og gjenbruk av forskningsresultater, inkludert gjennom utvikling av en europeisk åpen forskningssky (EOSC)	- Spre prinsipper for åpen vitenskap og identifisere god praksis for åpen vitenskap - Etablere en monitoreringsmekanisme for å samle data og sammenligne investeringer, politikk, ferdigheter og infrastrukturkapasitet knyttet til EOSC - Spre kjernekomponentene og tjenestene til EOSC og eksisterende datainfrastrukturer i Europa	- EOSC styringsgruppe (hvor medlemslandene og Norge er representert) - Trepartssamarbeid mellom Kommisjonen, EOSC styringsgruppe og EOSC stiftelsen (som organiserer forskningsutførende, forskningsfinansierende og tjenesteytende virksomheter) og arrangementer. - Kommisjonsanskaffelse og EU-støtte
2. Foreslå et juridisk og regulatorisk rammeverk for copyright og data som er tilpasset forskning	- Identifikasjon av barrierer, utfordringer og potensielle tiltak - Forslag til legale og/eller ikke-legale tiltak	- Workshops - Ekspertstudier - Veiledning fra Kommisjonen
3. Reform av vurderings-systemet for forskning, forskere og institusjoner for å styrke kvalitet, måloppnåelse og resultater og effekter	Avtale om reform i vurderings-systemer og formalisering av koalisjon for å aksellerere forskningsvurdringer (CoARA) - Iverksettelsesplan for koalisjonen, inkludert gjensidig læring fra piloter - Analyse av barrierer for reform	- Koalisjon av organisasjoner for å iverksette forpliktelser i avtalen - Nasjonale workshops for å støtte identifikasjon av nasjonale barrierer for reformer i vurderings-systemer og mulige løsninger
4. Fremme attraktive og bærekraftige forskerkarrierer, balansert sirkulasjon av talenter og internasjonal, tverrfaglig og tverrsektoriell mobilitet i hele ERA	- Europeisk rammeverk for forskerkarrierer - Europeisk kompetanserammeverk - Kompetansestøtte - ERA talentplattform - ERA4You - Observatorium for F&I karrierer	- MLE om intersektoriell mobilitet (ses i sammenheng med MLE for ERA-tiltak 7) - Ad hoc workshops 'Sponsor' (Portugal og representativ gruppe av universiteter)

5.Fremme likestilling og inkludering, med henblikk på Ljubljanaerklæringen	• Utvikle en policy-koordineringsmekanisme for å støtte alle aspekter av likestilling gjennom inkluderende likestillingsplaner og -politikk, og et dedikert nettverk for implementering av dem • Strategi for å motvirke kjønnsbasert vold, inkludert seksuell trakassering, og for å sikre likestilling i arbeidsmiljøer i forskningsfinansierende/-utøvende organisasjoner • En policytilnærming for å styrke likestilling, mangfold og inkludering • Utvikle prinsipper for integrering og evaluering av kjønnsperspektivet i forskning og innovasjon i samarbeid med nasjonale forskningsfinansierende organisasjoner	• Undergruppe av ERA Forum • Sponsorer (Tsjekkia og Slovenia) • Innspill fra relevante prosjekter i Horisont 2020 og Horisont Europa (bl.a. UniSAFE, GENDERACTIONplus, INSPIRE)
6.Forsterke ERA gjennom å beskytte akademisk frihet i Europa	• Monitoreringssystem for akademisk frihet og frihet til vitenskapelig forskning i Europa • Politikktilnærming for å ivareta akademisk frihet og friheten til vitenskapelig forskning i Europa • Støtte høyere utdanningsinstitusjoner og forskningsutøvende organisasjoner i å gjenkjenne utenlandsk innblanding • En one-stop-shop for alle offentlige ressurser som støtter institusjonene i å beskytte seg mot utenlandsk innblanding • En rapport med beste praksis til inspirasjon hva gjelder å øke bevisstheten om utenlandsk innblanding, engasjere interessenter og støtte implementering av forebyggende tiltak	• MLE om utenlandsk innblanding • Ny og sikker digital plattform for å dele informasjon med institusjonene om utenlandsk innblanding • Massive Open Online Courses (MOOC) • Sponsor (DE)
7.Oppgradere EUs veiledning om kunnskapsvalorisering	• Veiledende prinsipper for utnyttelse av forskningsbasert kunnskap ('kunnskapsvalorisering') • Anbefalinger om bruk/forvaltning av immaterielle verdier • Anbefalinger om standardisering for forskere	• ERA Forum Workshop om anbefalinger • Kampanje for økt bevisstgjøring • MLE (ses i sammenheng med MLE for ERA-tiltak 4)

8. Styrke bærekraft, tilgjengelighet og motstandskraft til forskningsinfrastrukturer i ERA	• Strategisk analyse av det europeiske forskningsinfrastrukturlandskapet • Bredere og mer bærekraftig tilgang til europeiske forskningsinfrastrukturer og deres tjenester • ESFRI veikart • Rapport om ERIC-nettverk	• European Strategy Forum on Research Infrastructures (ESFRI)
9. Fremme et positivt miljø og like konkurransevilkår for internasjonalt samarbeid basert på gjensidighet	• Team Europe • Agenda for vitenskapsdiplomati • Multilateral dialog om verdier og prinsipper • Koordinert felles tilnærming i multilaterale initiativer	• Stående undergruppe av ERA Forum om global tilnærming

Prioriteringsområde 2: Gå sammen om utfordringene knyttet til grønt og digitalt skifte og øke samfunnets deltakelse i ERA

Tiltak	Planlagte leveranser under ERA-tiltaket	Metode for implementering
10. Gjøre samfunnsoppdrag ('missions') og partnerskap i Horisont Europa til vesentlige bidragsytere til ERA	• <i>Missions</i>: Økt bevisstgjøring og informasjonsdeling	• Strategiske diskusjoner i ERA Forum • Sponsorer (BE og ERRIN)
	• <i>Partnerskap</i>: Økt bevisstgjøring og informasjonsdeling	• Partnership Knowledge Hub • Sponsor (DE)
11. Et ERA for grønn energitransformasjon		
11.1 ERA-pilot om grønn hydrogen	• Akselerert utvikling av en hydrogenøkonomi i EU gjennom forsterket samarbeid	• Styringsgruppen for EUs strategiske energiteknologiplan (SET-planen)
11.2 Oppdatering av EUs strategiske energiteknologiplan (SET-planen)	• Revidert SET-plan	• Styringsgruppen for EUs strategiske energiteknologiplan (SET-planen)
11.3 Forskning og innovasjon for fremtidens arbeid (ERA4Future Work)	• Strategisk forsknings- og innovasjonsagenda for fremtidens arbeidsliv basert på en gapanalyse og en fokusert politikkdialog	• Community of Practice (CoP) for å støtte F&I politikkdialog om finansiering og investeringer • Inntil 5 tematiske workshops • Sponsor (SE)

12. Akselerere grønn og digital omstilling i sentrale industrielle økosystemer		
12.1 ERA industrielle teknologiveikart	• Publisering av ERA industrielle teknologiveikart om sirkulære teknologier • Dialog om implementeringsplaner for industrielle teknologiveikart om sirkulære teknologier • Rapport om erfaring fra industrielle teknologiveikart • Utveksling av erfaringer med alle deltakere om MLE om veikart for integrerte lavkarbonteknologier og sektorspesifikke programmer for industriell avkarbonisering	• Møte om metoder for implementering med medlemsland, assosierte land og berørte organisasjoner • To MLE'er i 2023: Sektorovergripende tilnærming ('Whole of Government approach') og industrielle lavutslippsteknologier
12.2 Teknologiiinfrastrukturer	• Forslag til pilotområder for teknologiiinfrastrukturer (TI) og grunnlag for en utvelgelsesmetodikk • En veikartmetodikk for TI'er, som gjenspeiler brukerbehovene til spesifikke teknologier og/eller industriområder Strategi for teknologiiinfrastrukturer: • Metodikk for å utvikle en koordineringsmekanisme og strategi for å gi industrien teknologiske infrastrukturer for å teste, validere og oppskalere innovasjoner. Støtte TI'er på nasjonalt nivå • Analyse og anbefalinger for TI-tilgangsbetingelser (inkludert synergier med forskningsinfrastrukturer som leverer tjenester til industrielle brukere, inkl. IPR og datahåndteringsaspekter) • Europeisk strategi for teknologiiinfrastrukturer • Rapport om monitorering av F&I-data	• Etablering av rådgivende styre • Etablere oversikt over politikk og programmer for teknologiiinfrastrukturer på nasjonalt nivå • Dedikerte workshops
12.3 Mer industriell forskning og innovasjon fra grunnleggende forskning		• Politikkrammeverk for å støtte industriell F&I • Dedikerte workshops
12.4 Samfunnstilpasninger til grønn og digital omstilling		• Dedikerte workshops

13. Bidra til utvikling i institusjoner innenfor høyere utdanning i tråd med ERAs prioriteringer, og i synergi med Det europeiske utdanningsområdet	• Studier (vurderinger av EU-støtte til initiativ for europeiske universiteter, kartlegging av nasjonale eksellense-initiativer, grenseoppgangene for eksellense) • Anbefalinger om en felles støttemekanisme for (allianser av) universiteter for implementering av ERA • Anbefalinger for EU-tiltak for å støtte den digitale overgangen til universiteter	• Undergruppe ('Task Force'), inkludert representative organisasjoner • Workshops (konsultasjonsplattform om digital overgang; alternativt adressert også i undergruppen) • MLE for å sette opp nasjonale eksellenseinitiativer til støtte for universiteter • Pilot om felles støttemekanisme for universiteter
14. Bringe forskning nærmere innbyggerne:		
14.1 <i>Plastikkpirater mot marin forurensning</i>	• Utvikle best praksis for en pan-europeisk kampanje for folkeforskning og økt tverrnasjonalt samarbeid innenfor folkeforskning • Bidra til samfunnsoppdraget «Restore our Oceans and Waters» • Styrke eierskap til plastikkpiratene i landene og hos lokale partnere, og integrere initiativet i eksisterende nasjonale forsknings-, utdannings- og/eller folkeforskningsprogrammer	• MLE (pågående)
14.2 <i>Europeiske vitenskapsbyer</i>	• Oppskalering av European City of Science2022, inkludert ett år med arrangementer, EUCYS, EU TalentON og ESOF	• Støtte gjennom Horisont Europa (WIDERA) og samarbeid med arrangørene
14.3 <i>EU Science Media Network</i>	• Mulighetsstudie	• Støtte gjennom Horisont Europa (WIDERA)
14.4 <i>Gjensidig læring om å involvere innbyggere i forskning/ERA</i>	• Politikk anbefalinger	• MLE

Prioriteringsområde 3: Forsterke tilgang på fremragende forskning og innovasjon i hele EU

Tiltak	Planlagte leveranser under ERA-tiltaket	Metode for implementering
15. Bygge opp regionale og nasjonale forsknings- og innovasjonssystemer for å styrke regional/nasjonal eksellense og konkurransekraft	<i>(foreligger ikke p.t.)</i>	
16. Forbedre tilgang på fremragende forskning i hele ERA	• Identifisere utfordringer og mulige løsninger for å forbedre EU-dekkende tilgang til eksellense • Definisjon og etablering av komplementære tiltak • Læring av fagfeller, anbefalinger, rapport og workshops (når nødvendig)	• Undergruppe av ERA Forum
17. Styrke den strategiske kapasiteten til offentlige forskningsutførende organisasjoner i Europa	• Involvering av minst 100 offentlige forskningsutførende og forskningsfinansierende organisasjoner og deres ansatte innenfor administrativ forskningsstøtte i nettverksprogrammer	• Workshops med nasjonale representanter og representanter for interessenter («task force») for å definere behov og utfordringer, og anbefale tiltak knyttet til mål om kompetanseoppbygging, nettverksbygging, anerkjennelse og kapasitetsbygging • MLE (eller workshops med praksisutveksling) om nasjonal praksis for å bygge forskningsstøtte og opplæringsaktiviteter.

Prioriteringsområde 4: Fremme investeringer i forskning og innovasjon og reformer

Tiltak	Planlagte leveranser under ERA-tiltaket	Metode for implementering
18. Legge til rette for nasjonale prosesser og ERA-verktøy som kan bidra til iverksettelse av ERA	<i>(operativt slått sammen med tiltak 19 og 20)</i>	
19. Etablere en effektiv monitoreringsmekanisme for ERA	• Online ERA politikkplattform • ERA scoreboard • ERA dashboard • EU-nivå rapporter • Landrapporter	• Egen arbeidsprosess i ERA Forum
20. Støtte til prioritering, koordinering og retning på investeringer og reformer i forskning og innovasjon	<i>(ikke tilstrekkelig tilslutning p.t.)</i>	

Vedlegg 2: ERA politikkagenda 2022–24 – ansvarlige og tilknyttede institusjoner for norsk deltakelse i ERA-tiltak

Prioriteringsområde 1: Fordype et indre marked for kunnskap

ERA-tiltak	Ansvarlig institusjon og kontaktperson	Relevante organisasjoner i en oppfølging av ERA-tiltaket
1. Åpen deling av kunnskap og gjenbruk av forskningsresultater, inkludert gjennom utvikling av en europeisk åpen forskningssky (EOSC)	<i>Ansvarlig</i> Kunnskapsdepartementet <i>Tilknyttet</i> Norges forskningsråd	Nasjonalt forum for åpen forskning (sekretariat i Universitets- og høyskolerådet (UHR)), Sikt, Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, Digitaliseringsdirektoratet.
2. Foreslå et juridisk og regulatorisk rammeverk for copyright og data som er tilpasset forskning	<i>Ansvarlig</i> Kunnskapsdepartementet	HK-dir, Sikt, Nasjonalt forum for åpen forskning, Kultur- og likestillingsdepartementet (ansvarlig departement for åndsverkloven) og Kommunal- og distriktsdepartementet (ansvarlig departement for regelverk for digitale tjenester, åpne data mv.).
3. Reform av vurderingssystemet for forskning, forskere og institusjoner for å styrke kvalitet, måloppnåelse og resultater og effekter	<i>Ansvarlig</i> Kunnskapsdepartementet <i>Tilknyttet</i> Norges forskningsråd UHR	Universitets- og høyskolerådet (UHR), Forskningsinstituttene fellesarena (FFA).
4. Fremme attraktive og bærekraftige forskerkarrierer, balansert sirkulasjon av talenter og internasjonal, tverrfaglig og tverrsektoriell mobilitet i hele ERA	<i>Ansvarlig</i> Norges forskningsråd <i>Tilknyttet</i> Kunnskapsdepartementet	UHR, HK-dir, SSB, FFA.
5. Fremme likestilling og inkludering, med henblikk på Ljubljanaerklæringen	<i>Ansvarlig</i> Kunnskapsdepartementet <i>Tilknyttet</i> Norges forskningsråd KIF-komiteen/UHR ----- <i>Undergruppe</i> KIF-komiteen/UHR	Komité for kjønnsbalanse og mangfold i forskning (Kif), UHR, FFA, HK-dir, universiteter, høyskoler, institutter, SSB.

6. Forsterke ERA gjennom å beskytte akademisk frihet i Europa	<i>Ansvarlig:</i> Kunnskapsdepartementet ----- <i>MLE – utenlandsk innblanding (ikke startet)</i>	HK-dir, Norges forskningsråd, UHR og FFA.
7. Oppgradere EUs veiledning om kunnskapsvalorisering	<i>Ansvarlig</i> Kunnskapsdepartementet ----- <i>MLE</i> Kunnskapsdepartementet	Nærings- og fiskeridepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, UHR, FFA, Standard Norge, Innovasjon Norge og Forskningsrådet.
8. Styrke bærekraft, tilgjengelighet og motstandskraft til forskningsinfrastruktur i ERA	<i>Ansvarlig</i> Kunnskapsdepartementet <i>Tilknyttet</i> Norges forskningsråd	HK-dir, Sikt (Kunnskapssektorens tjenesteleverandør), Sigma2 (nasjonal e-infrastruktur for beregningsvitenskap og lagring av vitenskapelige data i Norge) og Digitaliseringsdirektoratet.
9. Fremme et positivt miljø og like konkurransevilkår for internasjonalt samarbeid basert på gjensidighet	<i>Ansvarlig</i> Kunnskapsdepartementet ----- <i>Undergruppe</i> Kunnskapsdepartementet	Spesialutsendinger på Kunnskapsdepartementets område, Forskningsrådet og HK-dir. Forskningsetiske komiteer og UHR for den multilaterale dialogen om verdier og prinsipper for internasjonalt samarbeid.

Prioriteringsområde 2: Gå sammen om utfordringene knyttet til grønt og digitalt skifte og øke samfunnets deltakelse i ERA

ERA-tiltak	Ansvarlig institusjon og kontaktperson	Relevante organisasjoner i en oppfølging av ERA-tiltaket
10. Gjøre samfunnsoppdrag ('missions') og partnerskap i Horisont Europa til vesentlige bidragsytere til ERA	<i>Ansvarlig</i> Kunnskapsdepartementet <i>Tilknyttet</i> Norges forskningsråd	Sektordepartementer, Norges forskningsråd og Innovasjon Norge.
11. Et ERA for grønn energitransformasjon:	<i>Ansvarlig (11.1 og 11.2)</i> Olje- og energidepartementet <i>Tilknyttet</i> Norges forskningsråd	Olje- og energidepartementet og Norges forskningsråd. Nasjonale aktører fra academia, instituttsektor, offentlig sektor og næringsliv gjennom relevante fora.
11.1 ERA-pilot om grønn hydrogen		
11.2 Oppdatering av EUs strategiske energiteknologiplan (SET-planen)		

11.3 Forskning og innovasjon for fremtidens arbeidsliv (ERA4Future Work)	Ansvarlig Norges forskningsråd Tilknyttet Arbeids- og inkluderingsdepartementet	(Vil avklares nærmere)
12. Akselerere grønn og digital omstilling i sentrale industrielle økosystemer:	Ansvarlig (alle deler) Nærings- og fiskeridepartementet ----- To MLE'er (Ikke norsk deltakelse)	Næringsliv, næringsrettede forsknings- og innovasjonsaktører – og bransjeorganisasjoner, samt myndigheter og virkemiddelapparat, inkludert Norges forskningsråd og Innovasjon Norge
12.1 ERA industrielle teknologiveikart		
12.2 Teknologiiinfrastrukturer		
12.3 Mer industriell forskning og innovasjon fra grunnleggende forskning		
12.4 Samfunnstilpasninger til grønn og digital omstilling		
13. Bidra til utvikling i institusjoner innenfor høyere utdanning i tråd med ERAs prioriteringer, og i synergi med Det europeiske utdanningsområdet	Ansvarlig Kunnskapsdepartementet Tilknyttet UHR HK-dir Norges forskningsråd ----- Undergruppe UHR	Forskningsrådet, HK-dir, UHR.
14. Bringe forskning nærmere innbyggerne:	Ansvarlig Kunnskapsdepartementet	
14.1 Plastikkpirater mot marin forøpling	Klima- og miljødepartementet: (Norge deltar som observatør, inkl. MLE)	
14.2 Europeiske vitenskapsbyer	Kunnskapsdepartementet	(Vil avklares nærmere)
14.3 EU Science Media Network	(deltakelse vil vurderes nærmere)	
14.4 Gjensidig læring om å involvere innbyggere i forskning/ERA	Kunnskapsdepartementet ----- MLE Kunnskapsdepartementet Norges forskningsråd	

Prioriteringsområde 3: Forsterke tilgang på fremragende forskning og innovasjon i hele EU

ERA-tiltak	Ansvarlig institusjon og kontaktperson	Relevante organisasjoner i en oppfølging av ERA-tiltaket
15. Bygge opp regionale og nasjonale forsknings- og innovasjonssystemer for å styrke regional/nasjonal eksellense og konkurransekraft	<i>(Tiltaket er ikke formelt etablert enda – ingen norsk tilslutning p.t.)</i>	
16. Forbedre tilgang på fremragende forskning i hele ERA	Ansvarlig Norges forskningsråd <i>(Norge deltar som observatør)</i>	
17. Styrke den strategiske kapasiteten til offentlige forskningsutførende organisasjoner i Europa	Ansvarlig Kunnskapsdepartementet Tilknyttet UHR UiB	NARMA (Norwegian Network for Administration and Research Management) <i>(Ytterligere organisasjoner vil avklares nærmere)</i>

Prioriteringsområde 4: Fremme investeringer i forskning og innovasjon og reformer

ERA-tiltak	Ansvarlig institusjon og kontaktperson	Relevante organisasjoner i en oppfølging av ERA-tiltaket
Legge til rette for nasjonale prosesser og ERA-verktøy som kan bidra til iverksettelse av ERA	<i>(Slått sammen med tiltak 19 og 20)</i>	
Etablere en effektiv monitoreringsmekanisme for ERA	Ansvarlig Kunnskapsdepartementet Tilknyttet Norges forskningsråd Innovasjon Norge	
Støtte til prioritering, koordinering og retning på investeringer og reformer i forskning og innovasjon	Ansvarlig Kunnskapsdepartementet Tilknyttet Nærings- og fiskeridepartementet Norges forskningsråd Innovasjon Norge	

Utgitt av: Kunnskapsdepartementet

Bestilling av publikasjoner:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00
Publikasjoner er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no
Publikasjonskode: X-4487 B

Illustrasjonsfoto: Colourbox
Trykk: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
07/2023 – opplag 50

